

Užkrečiamųjų ligų keliamas pavojus visuomenės sveikatai ir būdai jį suvaldyti

Ingrida Zurlytė,

Pasaulio sveikatos organizacijos atstovybė Lietuvoje

Imunoprofilaktika Lietuvoje: visuomenės sveikatos garantija
2019 m. balandžio 29 d.

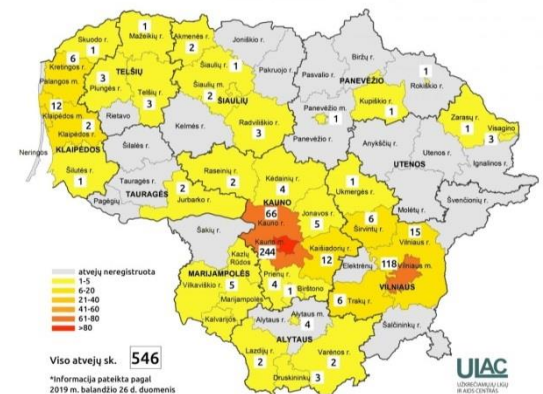

Dešimt globalių sveikatos grėsmių 2019 m.

- Oro tarša ir klimato kaita
- Neinfekcinės ligos
- **Pasaulinė gripo pandemija**
- Pažeidžiamos vietovės
- **Antimikrobinis atsparumas**
- **Ebola ir kiti didelę grėsmę keliantys patogenai**
- Silpna pirminė sveikatos priežiūra
- **Abejojimas vakcinacija**
- **Dengė karštligė**
- **ŽIV**

Registruotų susirgusių tymais asmenų skaičius Lietuvoje 2019 metais*

Darbotvarkė 2030: Sveikata ir gerovė yra vystymosi ašis

Sveikata ir gerovė
yra rezultatas,
lemiantis ir
įgalinantis
17 darnaus
vystymosi tikslų
veiksnius

Trečiasis DVT „Užtikrinti sveiką gyvenimą ir skatinti gerovę visiems bet kuriame amžiaus tarpsnyje

- 3.3 uždavinį „Stabdyti AIDS, tuberkuliozės, maliarijos ir tropikinių ligų epidemijas ir kovoti su hepatitais, per vandenį plintančiomis ir kitomis ligomis.“
- Šis iki 2030 m. numatytas siekinys yra labai ambicingas, bet tikimasi, kad jis paskatins daugiau ir greičiau investuoti į šių užkrečiamųjų ligų kontrolę.
- 3.B. Remti mokslo tyrimus ir skiepų bei vaistų kūrimą ir aprūpinimą jais ypač besivystančių šalių

Supratimas apie skiepijimo platesnį poveikį

- Skiepijimosi apimčių didinimas reikšmingai prisidės siekiant DVTų, DVT3, bet ir 1,4,5,8

Tiesioginis poveikis vaikų ir kūdikių mirtingumui su netiesioginiu poveikiu socialinės ir ekonominės situacijos pagerėjimui.
- Imunoprofilaktikos paslaugų prieinamumo užtikrinimas yra svarbus siekiant visuotinės sveikatos priežiūros aprėpties.
- Imunoprofilaktikos veiksmų paketas globalioje sveikatos saugumo darbotvarkėje numato gebėjimą reaguoti į naujų ligų keliamas grėsmes, stiprinant imunoprofilaktikos sistemas

DVTai: Darnaus vystymosi tikslai

Europos skiepijimo veiksmų planas (EVAP): TIKSLAI

Imunoprofilaktika yra viena efektyviausių visuomenės sveikatos priemonių

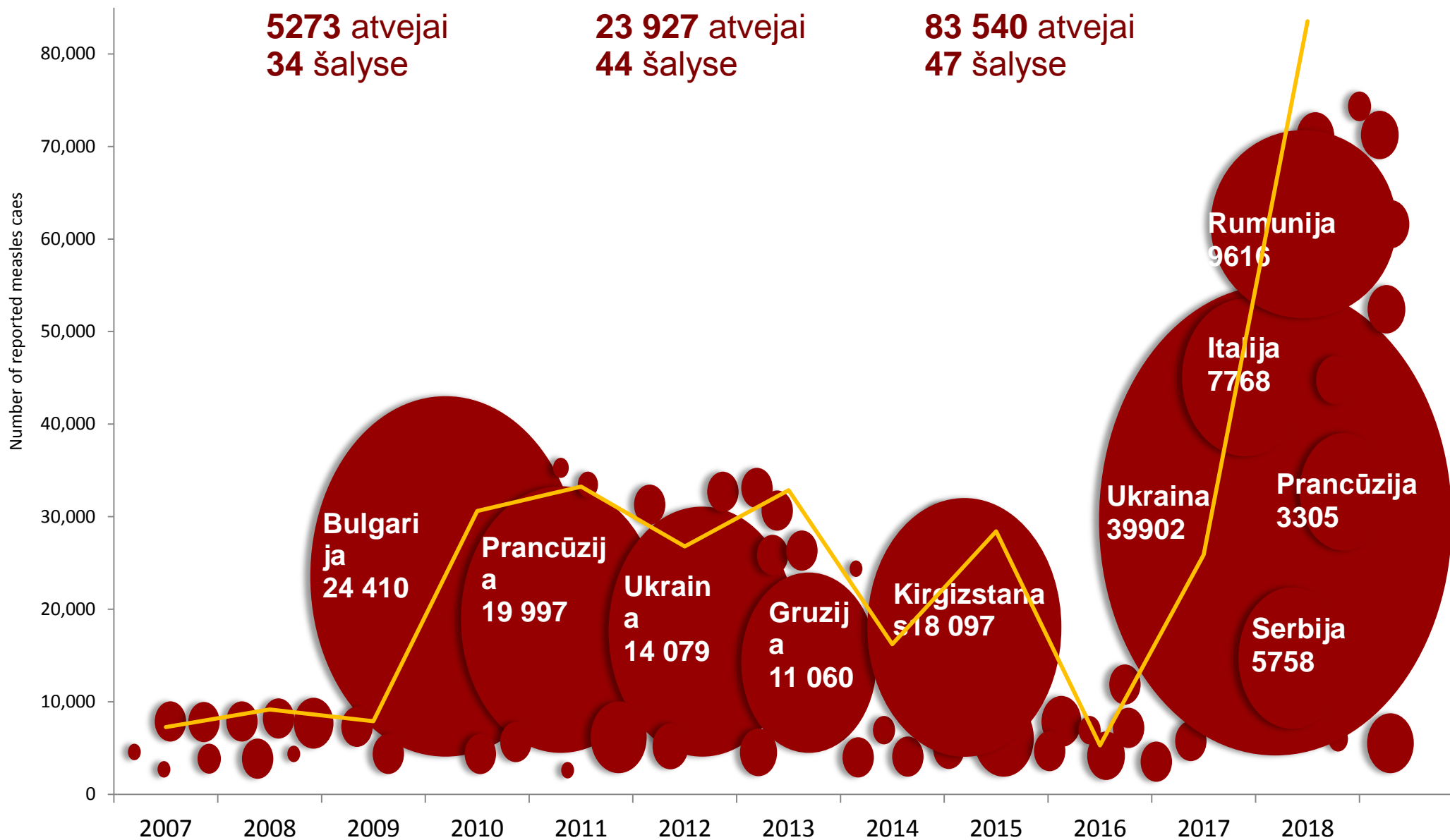
Johns Hopkins universiteto studija pademonstravo, kad kiekvienas doleris investuotas į imunoprofilaktiką duoda 16 kartų didesnę grąžą, 2011 – 2020 m.

Tymai : Esama situacija ir iššūkiai

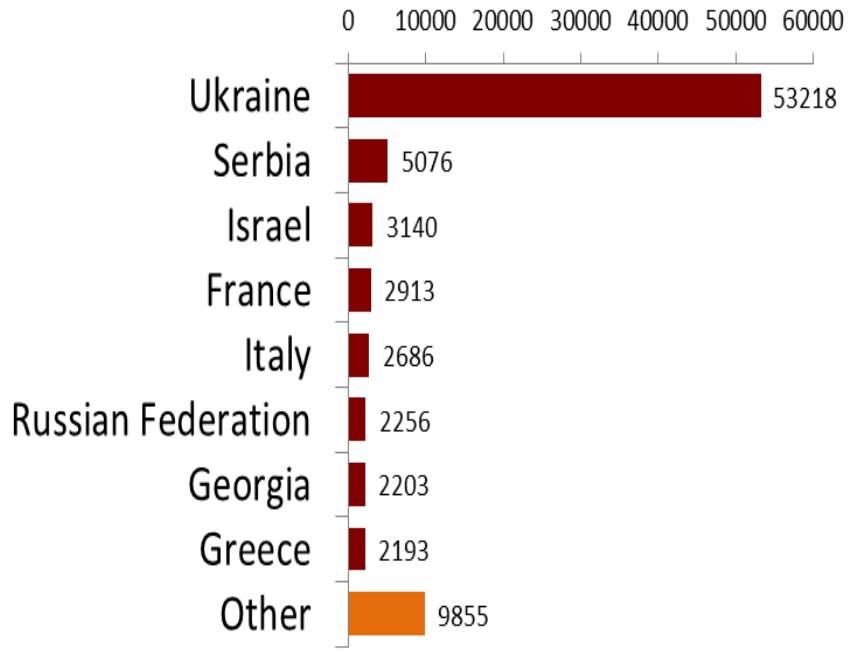
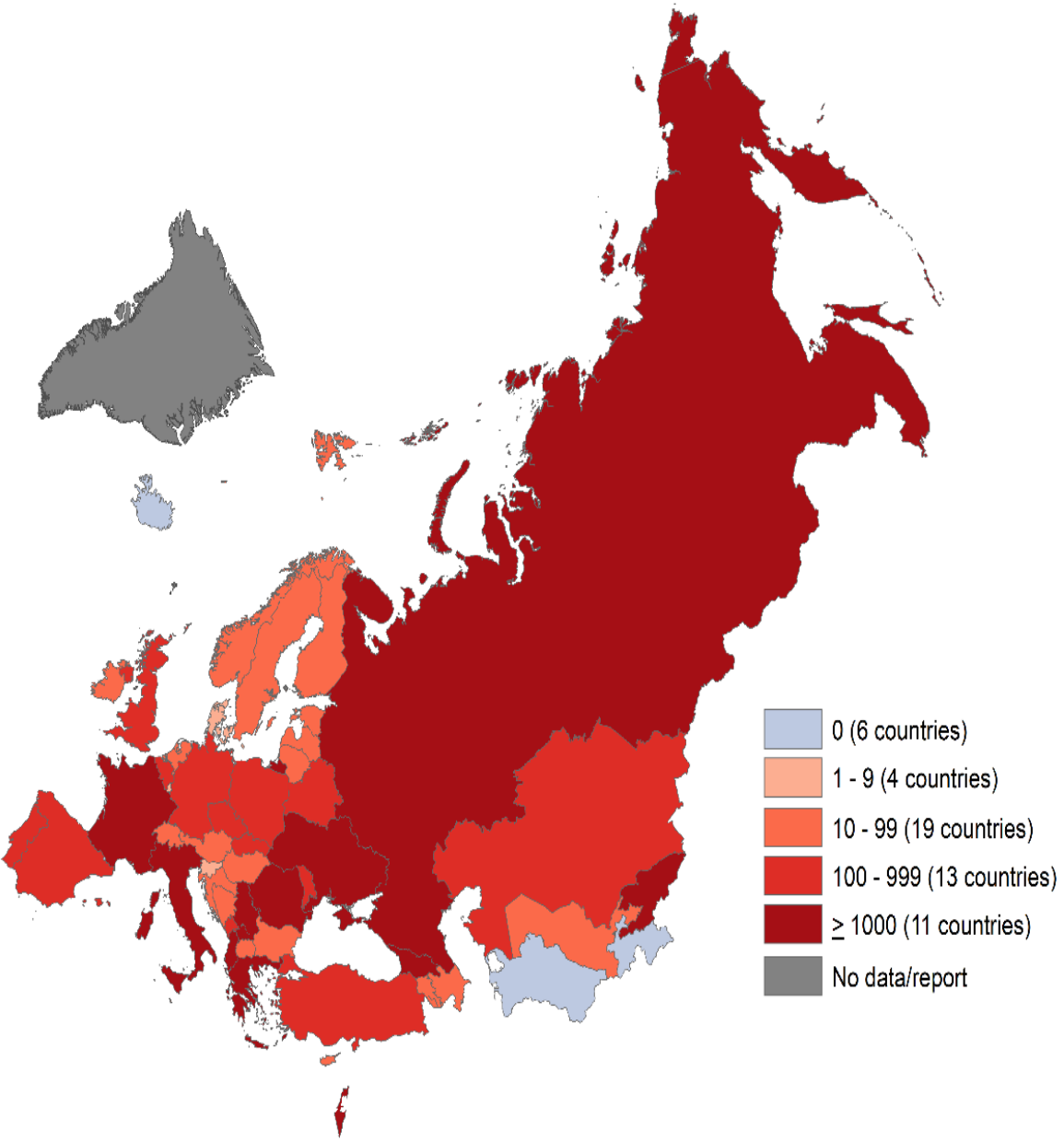

Tymų atvejų skaičius PSO Europos regione, 2007-2018 m.

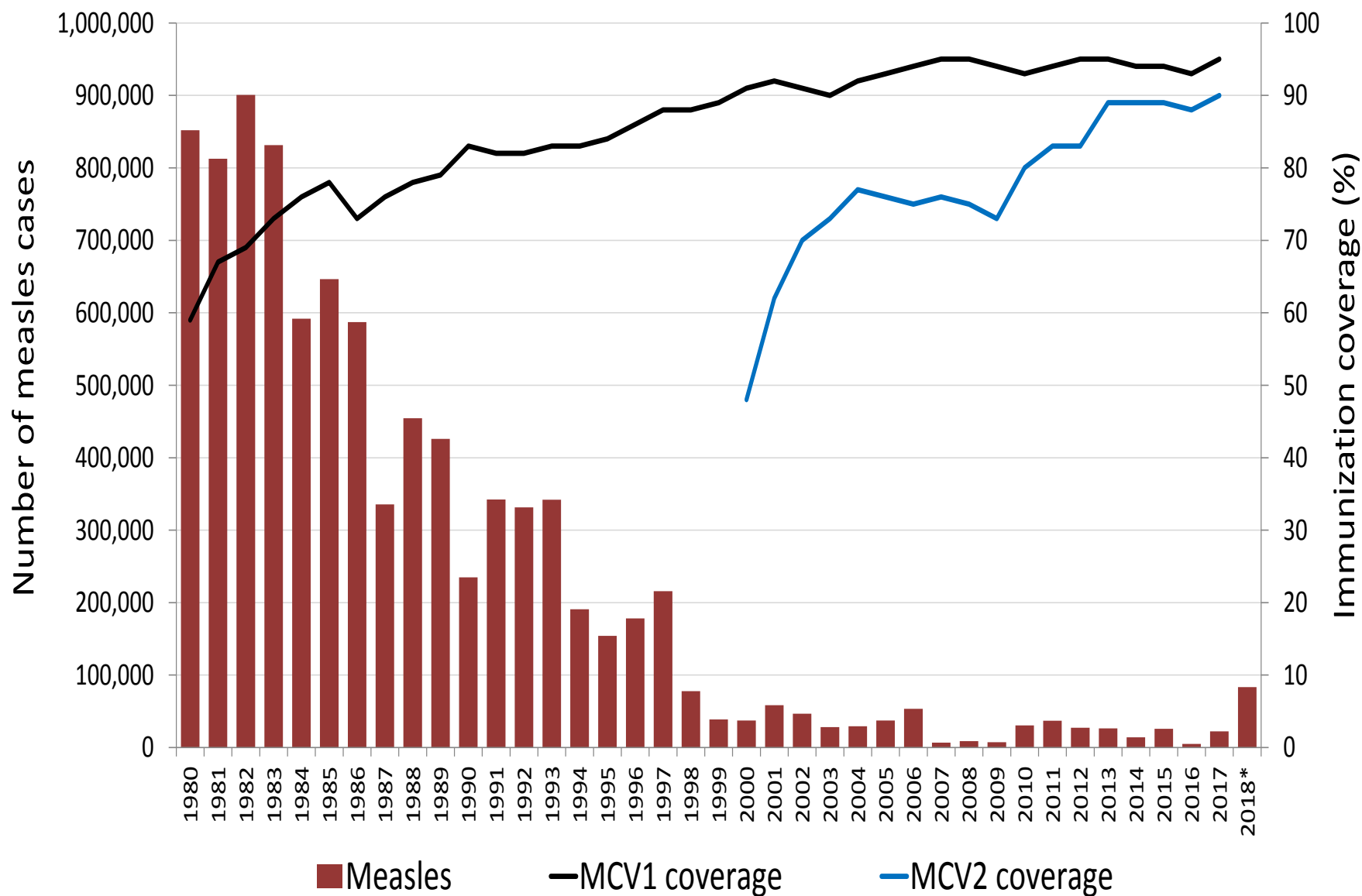
Sergamumas tymais ir atvejų skaičius PSO Europos regione, 2018 m.

Pranešimai apie tymų atvejų skaičių

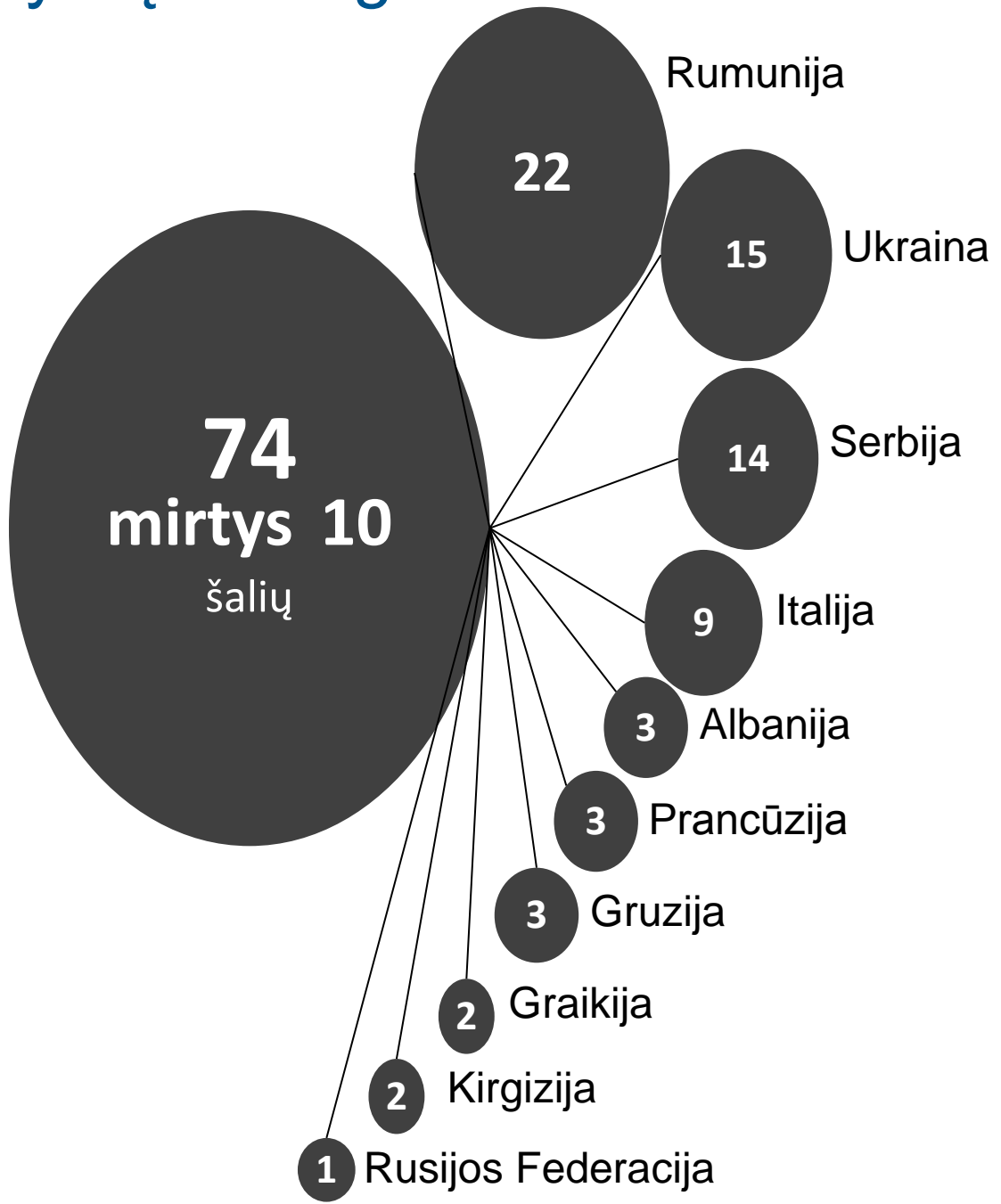

8 šalys → 88% atvejų
 6 šalys → 0 atvejų

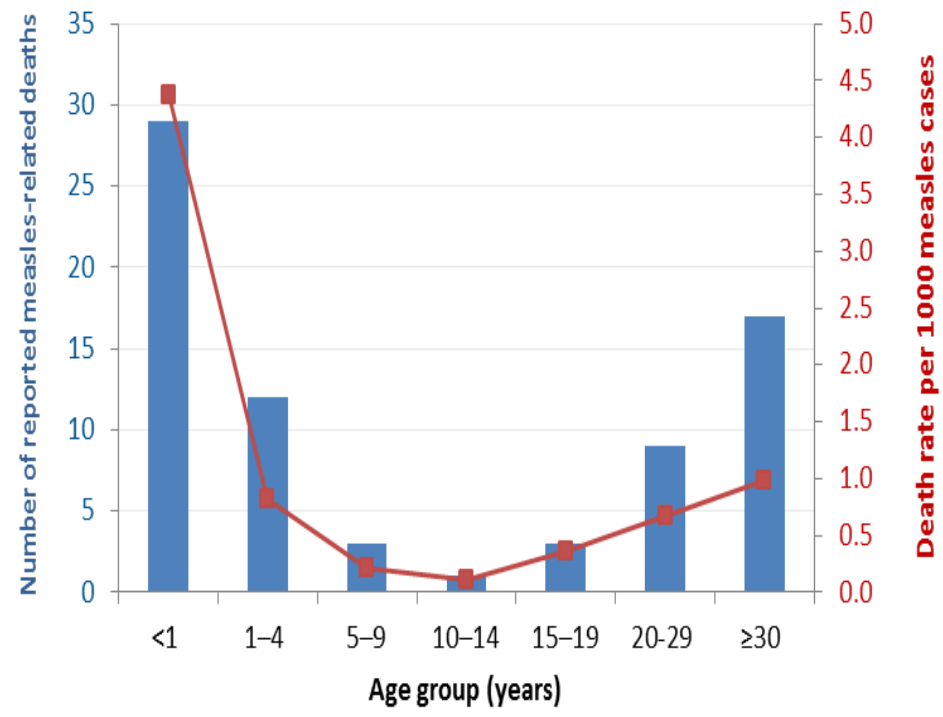
Tymai (1980-2018 m.) ir tymų skiepijimų apimtys, PSO Europos regione

Tymų mirtingumas

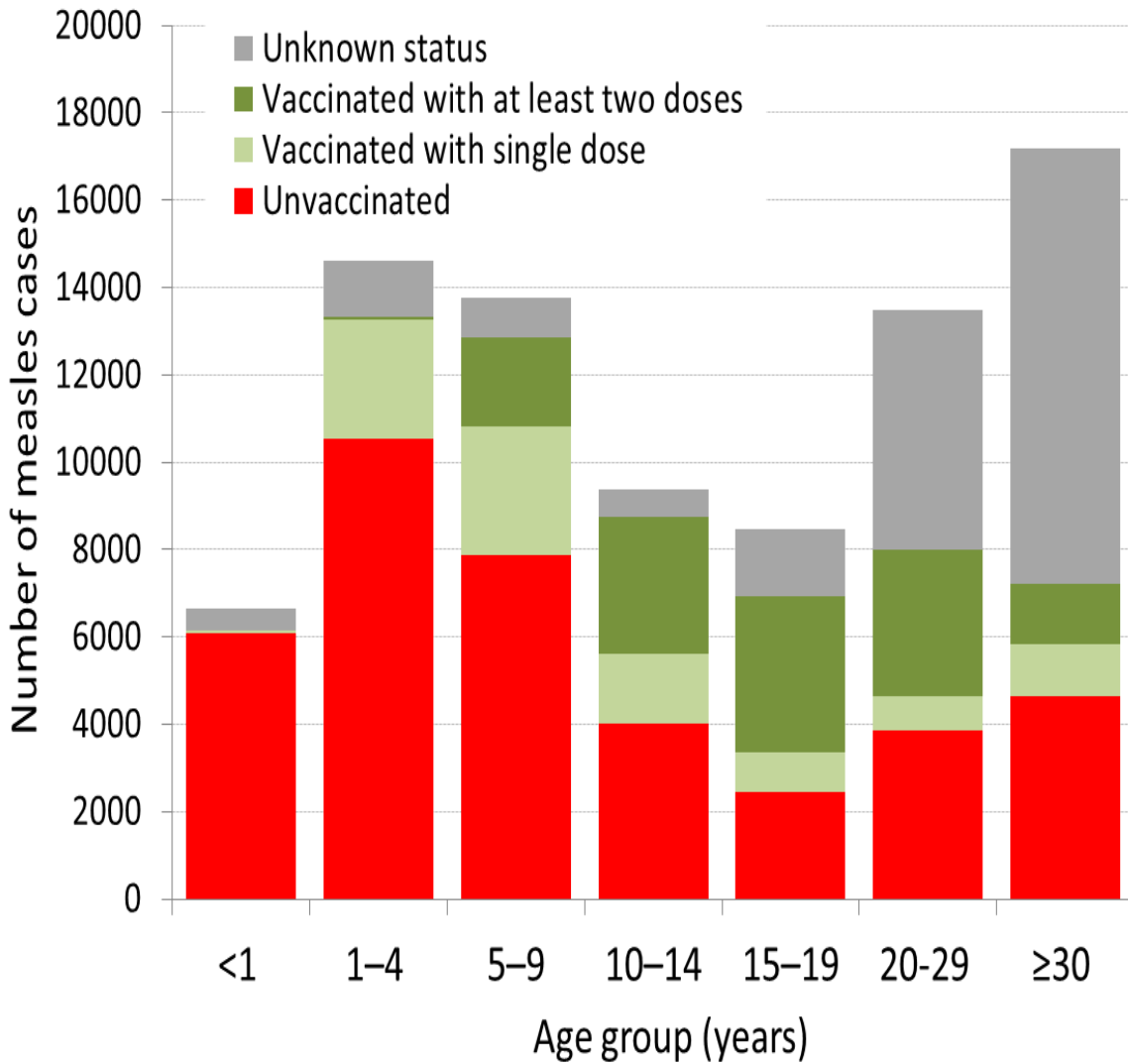

Su tymais susijusių mirčių pasiskirstymas pagal amžių, 2018 m. (n=74)

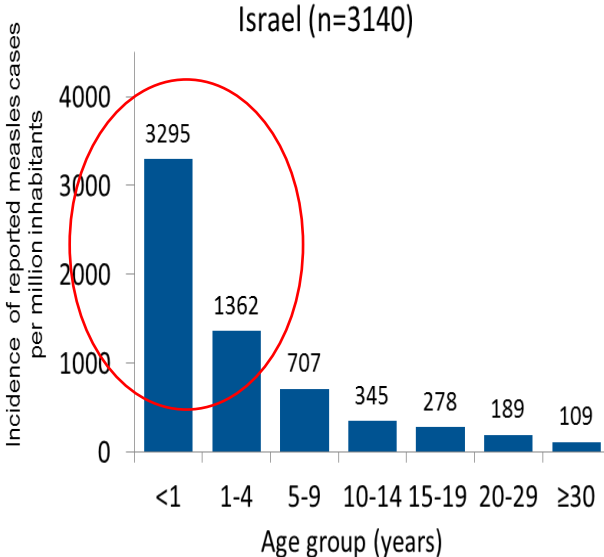
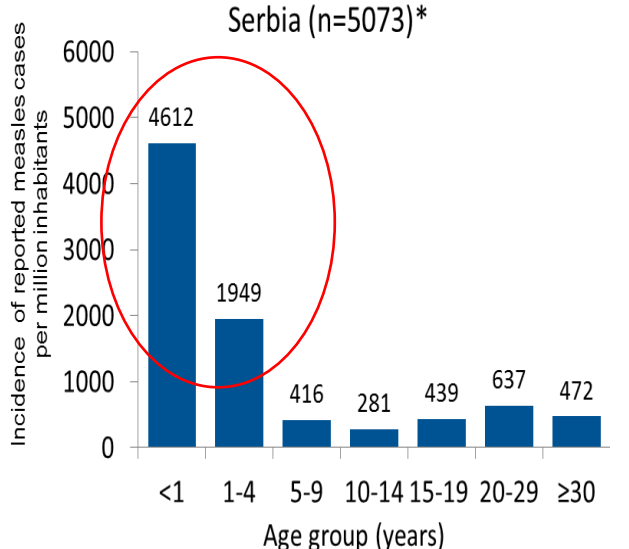
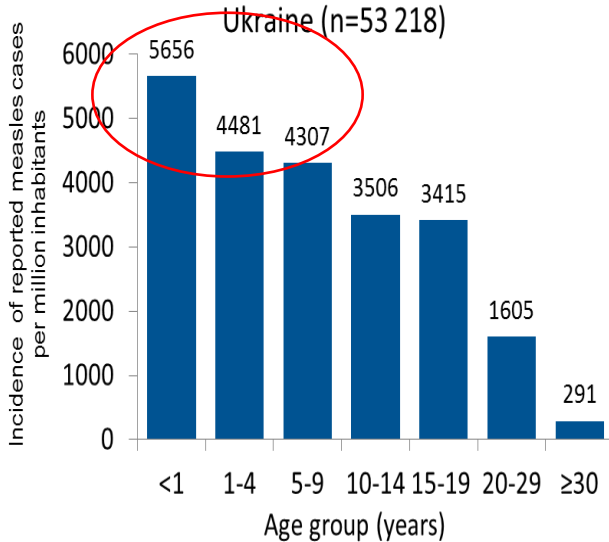
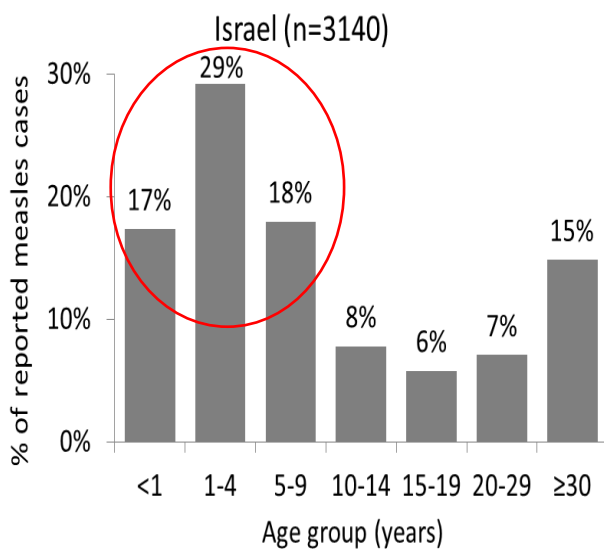
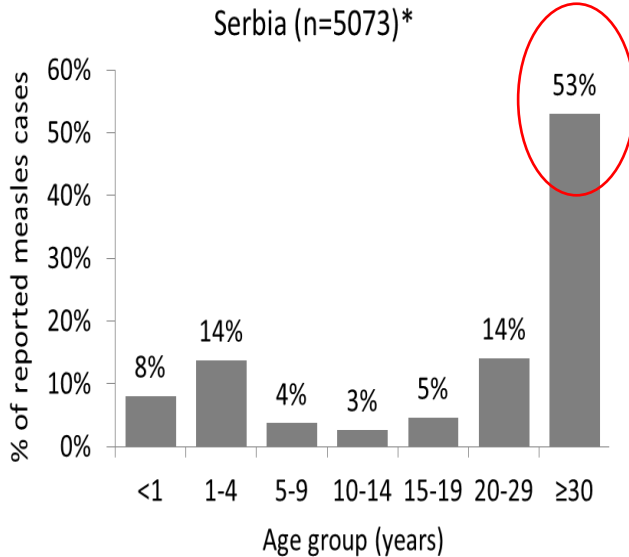
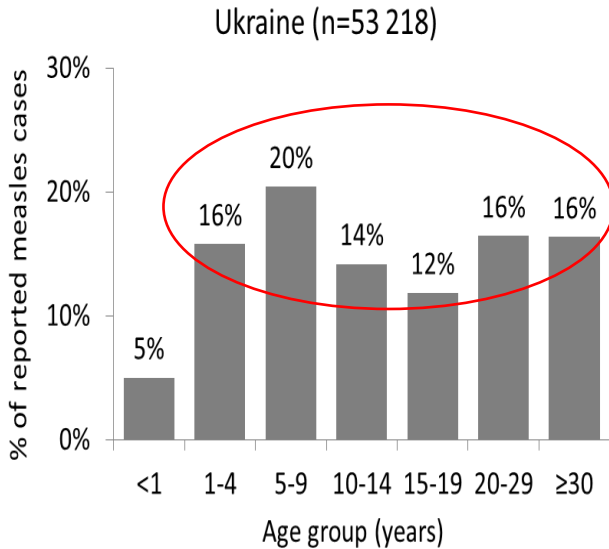
Pasiskirstymas pagal amžių ir skiepijimosi nuo tymų padėtis, PSO Europos regione, 2018 m. (n=83,532)

62% nepaskiepyti
(iš 63,254 atvejų su žinoma skiepijimosi padėtimi)

Nežinoma padėtis ir amžius 20,284 atvejų (24% nuo visų)

Atymų atvejų pasiskirstymas pagal amžių 3 šalyse, kur buvo daugiausiai tymų atvejų PSO Europos regione, 2018 m.

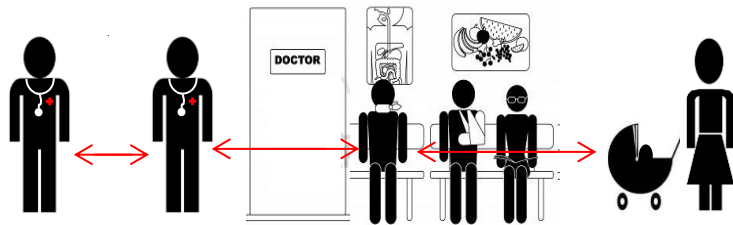
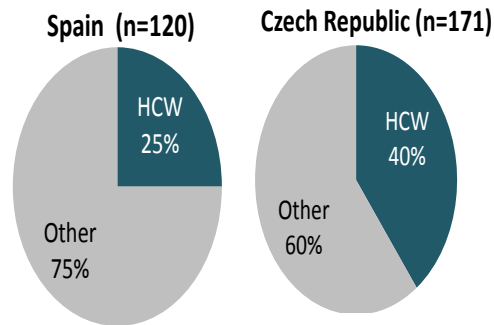

Pagrindinės viešos įstaigos, kur buvo registruojami tymų protrūkiai

Sveikatos priežiūros įstaigos

12 šalių pranešta apie ligos perdavimą per pastaruosius metus

2014
m.:

13-19 kartus didesnė rizika užsikrėsti tymais neatspariems SPSs nei bendrai populiacijai

Ugdymo įstaigos

Dienos centrai

Darželiai

Mokyklos

Antroposofinės mokyklos

Universitetai

Mažiausiai **8** šalys pranešė apie protrūkius ugdymo įstaigose per pastaruosius metus.

**Geras
gyventojų
atsparumas/
imunitetas**

**Aukštos
kokybės
priežiūra**

**Žinios ir
mokymai**

**Europ
Vaccin
Action
2015-2020**

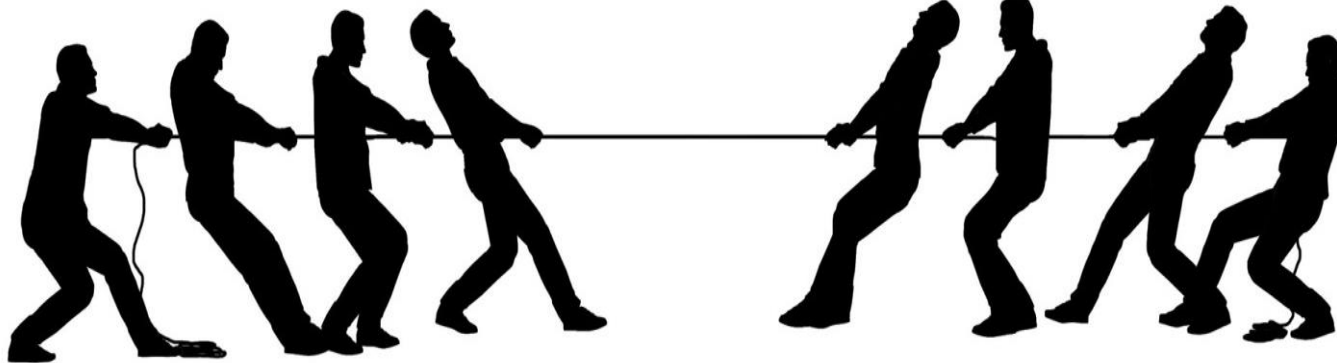
**Eliminating measles
and rubella
and preventing
congenital rubella
infection**

WHO European Region strategic plan 2005-2010

Kaip pasiekti ir išlaikyti gerą gyventojų imunitetą

Pasiekti dideles skiepijimosi apimtis, mažiausiai 95% 2 tymų vakcinosis dozėmis

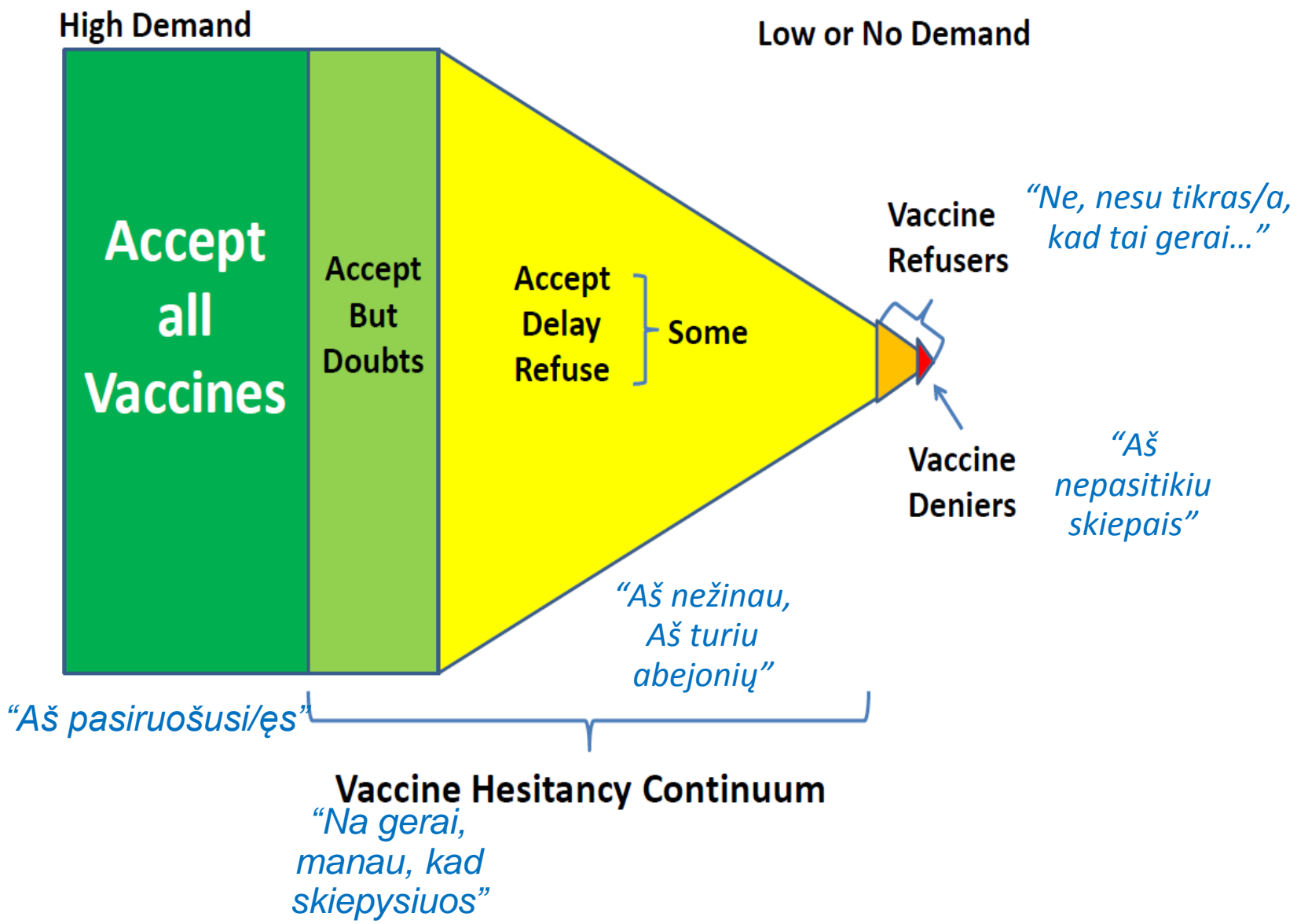
Pašalinti gyventojų imuniteto spragas

Skiepijimosi netolygumai

Abejojimas dėl skiepų

Imunoprofilaktikos programų trūkumai

Abejojimas dėl skiepų: apibūdinimas

Abejojimas dėl skiepų: apsprendžiantys veiksniai

Pasitikėjimas:

Skiepų saugumu ir/ar efektyvumu; pristatymo sistemomis, valdžios institucijomis.

Pasitikėjimas
confidence

Nusiramini-
mas
complacency

Kaip suvokiama rizika:

Maža rizika, manoma, kad skiepai nėra neatidėliotina būtinybė ar jų iš viso nereikia.

Apribojimai
Constraints

Prieinamumas:

Geografinis ir laike, įperkamumas, paslaugų patrauklumas

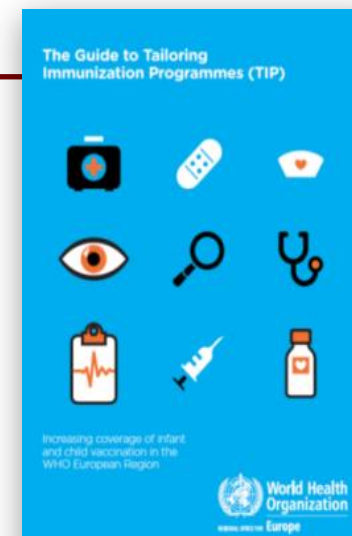
Imunoprofilaktikos programos trūkumai

- Nesavalaikis skiepijimosi apimčių monitoringas
- Ribotos galimybės/gebėjimai nustatyti ir toliau dirbti su nepasiskiepijusiais individais/grupėmis
- Komunikacijų strategijų trūkumai
- Sveikatos priežiūros specialistų netinkamai mokomo apie skiepus
- Skiepijimo paslaugų nelankstumas
- Skiepų tiekimo problemos
- Uždelstas atsakas į protūkius

Pavyzdžiai veiklų ir strategijų kaip pasiekti ir palaikyti aukštą populiacijos imunitetą/atsparumą

- Skiepijimosi registrai su priminimo sistemomis
- Papildomos imunoprofilaktikos priemonės
- Pritaikytos imunoprofilaktikos programos (TIP)
- Skiepijimas atsiradus galimybei
- Patekimo į ugdymo įstaigas politika
- Skiepai keliaujant
- Sveikatos priežiūros darbuotojai

Aukštos kokybės priežiūra

- Nepakankami pranešimai apie **įtariamus** atvejus
- Neoptimalios laboratorinių tyrimų apimtys
- Nepakankamas genotipavimas, ypač raudonukės atveju

- Pranešimas apie **įtariamus** atvejus
- Epidemiologiniai tyrimai
- Laboratorinis patvirtinimas
- Genotipavimas ir sekvenavimas
- Nacionalinių veiksmingų procedūrų epidemiologiniams ir laboratoriniams tyrimams nustatymas

- Plačiai paplitusi neteisinga informacija ir mitai
- Išsilavinimo ir mokymų apie skiepus trūkumai medicinos studijų programose
- Netikros kontraindikacijos
- Informacijos trūkumas
- Asmeninių žinių ir suvokimo apie ligas trūkumas

- Internete prieinama informacija apie ligas ir skiepų naudą
- Medikų ir slaugytojų mokymo programos
- Tęstinis sveikatos priežiūros specialistų kvalifikacijos tobulinimas
- Komunikacijos mokymai
- Mokymai mokyklose
- Sveikatos priežiūros specialistai, skatinantys skiepytis

- Europos imunizacijos savaitė (globali)
- 2019 m. balandžio 24–30 d.
- #VaccinesWork, Skiepai veikia
- Didinti supratimą, švęsti tuos, kurie prisideda prie gyvybių išsaugojimo vakcinų pagalba (sveikatos priežiūros specialistai, tėvai, visus kurie skleidžia įrodymais grįstą informaciją ir įgalina kitus.

**NELEISK,
KAD TYMAI SUGRIAUTŲ
TAVO PLANUS**

SOCIALINĖ AKCIJA
PREKYBOS IR LAISVALAIKIO
CENTRE „PANORAMA“
BALANDŽIO 25 D. NUO 17 VAL.

JUNKIS PRIE AKCIJOS IR TU – fotografuokis, kabink savo nuotrauką stende, dalyvauk apklausoje!
Atidarant akciją koncertuos Lietuvos vaikų ir jaunimo centro vokalinės džiazo studijos KIVI auklėtiniai, Balso studijos vokalistai ir gitaristai, gatvės šokių grupė BOUNCE, lindihopo šokėjai.

European Immunization Week

Prevent Protect Immun

EUROPOS IMUNIZACIJOS SAVAITĖ

2019 m. balandžio 24-30 d.

Tėvai, kurie
pasirenka skiepyti
savo vaikus,
apsaugo ir tuos,
kurie negali būti
skiepijami.

#VaccineHeroes

EUROPOS IMUNIZACIJOS SAVAITĖ

2019 m. balandžio 24-30 d.

Sveikatos priežiūros
specialistai yra
patikimas informacijos
apie skiepus šaltinis.

Faktų apie skiepus
sklaida gali išgelbėti
gyvybes.

#VaccineHeroes

